

Kumru (Ordu) Yöresinde Doğal Olarak Yetişen Bazı Tıbbi Ve Aromatik Bitkiler

Volkan GÜL¹ Burcu SEÇKİN DİNLER²

¹Kumru İlçe Emniyet Amirliği, 52800, Kumru, Ordu

²Sinop Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü, Sinop
Sorumlu yazar: volkangul555@gmail.com

Geliş tarihi: 15.03.2016, Yayına kabul tarihi: 13.05.2016

Özet: Karadeniz Kıyı şeridi, iklim ve coğrafi yapısı ile bitki biyoçeşitliliği açısından çok zengin bir bölgedir. Özellikle il ve ilçelerinde bulunan bu zenginliğin belirlenerek korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması oldukça önemlidir. Bu çalışma, Ordu iline ait Kumru ilçesinin zengin yaylalarında bulunan, ormanlık ve fundalık arazilerinde yaygın bitki örtüsüne sahip olan, doğal olarak yetişen ve bölgede bulunan halkın değişik amaçlar için toplayıp kullandığı tıbbi ve aromatik bitkileri tespit etmek amacıyla yapılmıştır. 2014-2015 yıllarında gerçekleştirilen bu çalışma; kırsal kesimde yaşayan halk, ilçede bulunan semt pazarında yöresel ürün satan vatandaşlar ve aktarlarla yapılan anketler ile bölgede gerçekleştirilen arazi çalışmalarını içermektedir. Çalışma sonucunda 54 adet tıbbi ve aromatik bitki tespit edilmiş olup; bunlardan 35 tanesinin ilaç, 9 tanesinin sebze, 6 tanesinin meyve ve 4 tanesinin baharat olarak kullanıldığı belirlenmiştir. Elde edilen bitkilerin Latince isimleri, familyaları, yöresel isimleri, kullanılan kısımları ve kullanılış amacı ve şekli listelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Bitki biyoçeşitliliği, Kumru yöresi (Ordu), tıbbi ve aromatik bitkiler,

Some Medical and Aromatic Plants Growing Naturally in Kumru Region (Ordu)

Abstract: Black Sea coastline is very rich in plant biodiversity in terms of its climate and geographical structure. In particular, determination, protection, development and extensification of this fortune in the cities and towns is crucial. This study was carried out in order to determine medical and aromatic plants, using by locals and growing in rich high lands of Kumru District (Ordu) which has wide shrubberies and wood lands. This research involves the questionnaires with people living in rural area, herbalist, the sellers of district bazaar, and the field surveys in the region in 2014 and 2015. As a result, 54 medical and aromatic plants have been identified, which are used 35 of these plants as medicine, 9 of them as vegetables, 4 of them as fruits, and 6 of them as seasoning. Latin and local names, families, utilizable parts and the purposes of usage of these plants were listed inclusively.

Key words: Plant biodiversity, Kumru region (Ordu), medical and aromatic plants

Giriş

İnsan ve bitki arasındaki bağ yüzyıllara dayanmaktadır. İnsanlık var olduğu günden bu yana, doğayı daima tabii bir eczane olarak görmüş ve doğada yetişen tıbbi ve aromatik bitkileri gıda, baharat, ilaç ve şifa bulmak gibi çeşitli amaçlar için kullanılmıştır. Sentetik ilaçların ve gıdaların kullanılmasına başlanmasıyla tıbbi ve aromatik bitkilere olan ilgi azalmışsa da bu sentetik ürünlerin yan etkilerinin anlaşılması üzerine, tıbbi ve aromatik bitkilere olan ilgi

tekrar eski önemine ulaşmaya başlamıştır (Mindell, 2003; Özçelik ve Balabanlı, 2005). Dünya Sağlık Örgütü (WHO), dünyada yaklaşık dört milyon insanın sağlık sorunlarını ilk etapta bitkisel droglarla gidermeye çalıştıklarını ve dünyada ilaç üreten firmaların ürettikleri ilaçların yaklaşık % 25'nin bitkisel kökenli ilaçlar olduğunu bildirmektedir (Farnsworth, 1990; Principe, 1991).

Ülkemiz üç önemli Fitocoğrafik bölgeyi (Avrupa-Sibirya, İran-Turan ve Akdeniz)

içermesi, iklim ve toprak özellikleri, farklı coğrafi bölgeleri ile tarımsal potansiyeli ve zengin bitki çeşitliliği yönünden dünyanın en önemli gen merkezlerinden bir tanesidir (Kendir ve Güvenç 2010). Gelişmiş ülkelerin bitkisel ilaç, bitki kimyasalları, gıda ve katkı maddeleri, kozmetik ve parfümeri sanayilerinin girdilerini oluşturan pek çok bitkisel ürünü florasında barındıran Türkiye'nin, sahip olduğu 12 bin civarındaki bitki taksonunun yaklaşık 3800 adeti endemik türlerden oluşurken Avrupa'da 11 bin takson sayısının yaklaşık 2600 adeti endemik bitki türlerinden oluşmaktadır (Malyer, 1996; Karagöz ve ark., 2010). Türkiye'den 15 kat büyük olan Avrupa kıtasıyla kıyaslandığında, bu zenginlik daha iyi anlaşılmaktadır.

Karadeniz Bölgesi'nde tıbbi ve aromatik bitkiler üzerine yapılan çalışmaların çoğu Batı ve Doğu Karadeniz Bölgesi'ni kapsamaktadır. Ordu ilinde (Mesudiye, Çambaşı Yaylası, Boztepe Piknik alanı, Ordu Üniversitesi Kampüs Alanı), Tüfekçi (2003); Kılınç ve Karakaya (1992); Özbucak ve ark. (2006) ve Devci ve ark. (2012) gibi araştırmacılar tarafından bazı çalışmalar yapılmasına rağmen bu bölge için yeterli değildir. Özellikle Ordu'nun kırsal kesimlerinde bulunan ilçelerin arazi yapısının büyük bir kısmı orman ve fundalıklarla kaplı, sık ve zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Kumru ilçesi de bunlardan bir tanesidir. İlçe sahilden 35 km içeride ve 460 metre rakımı olan, Canik dağlarının vadileri arasında bulunan, Elekçi deresi üzerine kurulmuş, oldukça engebeli bir araziye sahip olup, Orta Karadeniz bölgesinde (40° 52' 11" kuzey, 37° 15' 35" doğu meridyenleri) yer almaktadır. Doğusunda Korgan, Batısında, Akkuş, Kuzeyinde Fatsa, Kuzey batısında Ünye ve güneyinde Niksar ilçelerine sınırı olan, Erikçeli (Bakacak), Ericek, Düzoba gibi önemli yaylaları bulunan, tipik Karadeniz iklimine sahip bir ilçedir (Anonim 2015).

Ülkemizin bu denli zengin bitki çeşitliliğine sahip olması önemli imkanlar sunmasının yanında büyük sorumluluklar da yüklemektedir. Bu amaçla öncelikli olarak her bölgedeki bitki potansiyelinin belirlenmesi ve koruma altına alınması, bu bölgelere özgü nesli tükenmekte olan ve

ekonomik değer içerenlerin tespit edilmesi ve kültüre alınması gerekmektedir. Ayrıca Kumru bölgesinin florasında bulunan, yöre halkının yaygın olarak kullandığı doğal bitki zenginliğinin belirlenip, bunların gelecek nesillere aktarılmasının bölgede yapılacak benzer çalışmalara ışık tutacaktır.

Materyal ve Metot

Bu çalışma 2014-2015 yıllarında Ordu ilinin Kumru ilçesi ve çevresinde yaygın olarak kullanılan tıbbi ve aromatik bitkileri tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma öncesi bölgesel olarak yapılan incelemelere göre; Kumru bölgesi civarında böyle bir araştırmanın yapılmadığı genellikle Ordu civarında ve Meslek Yüksek Okulunun bulunduğu ilçelerde yapıldığı belirlenmiştir. Verilerin elde edilmesinde kırsal kesimde yaşayan halkın tıbbi ve aromatik bitkiler hakkındaki genel bilgileri ile kullanım alışkanlıkları göz önüne alınarak semt pazarları ve aktarlar gezilmiş, farklı yaş ve meslek guruplarındaki bayan ve erkek şahıslar belirlenmeye çalışılmıştır. Doğada bulunan bitkilere ilgili, en önemli ve en çok bilgi aldığımız kişilerin bazıları olan Mehmet Sarıkaya (63-Çiftçi), Fuzili AKSOY (39-Çiftçi), Ömer BÜLÜ (48-Şöfor), Mustafa Bebe (45-Esnaflar), Dudu YALPI (82-Ev hanımı), Kadir Şendur (32-Teknisyen), Hanım Yıldız (76-Çiftçi), Dursun Ögük (36-Memur), Abdullah Kaymak (38-Sağlıkçı), Hayrettin Geyikçeli (35-Çoban), Hamide Ersoy (60-Pazarıcı) gibi kişiler ile söyleşiler ve yüz yüze anketler yapılarak elde edilen bilgiler ve bölgede yapılan arazi çalışmaları ile bitki envanteri belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra arazide toplanan bitkilerin teşhisi yapılmış, bilinmeyenler ise Davis (1965-1988) den yararlanılarak teşhis edilmiştir.

Belirlenen bitkilerin fotoğrafları çekilerek, yöre insanına gösterilmiş ve gösterilen bitkiler hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Elde edilen bitkilerin tıbbi ve aromatik amaçlı familyaları, yöresel isimleri, kullanılan kısımları ve kullanım amacı ve şekli literatürlerden elde edilen verilerle zenginleştirilerek Çizelge 1'de verilmiştir (Baytop 1999; Ketenoğlu ve ark., 2011; Çetin ve ark., 2012).

Bulgular ve Tartışma

Kumru yöresinde 2014-2015 yılları arasında yöre halkı ile gerçekleştirilen görüşmelerden, yapılan arazi ve envanter

çalışmalarından elde edilen bilgiler neticesinde bu bölgenin tıbbi ve aromatik bitkiler yönünden zengin bir floraya sahip olduğu görülmektedir. Bu araştırma sonucu elde edilen bitkiler Çizelge 1.'de verilmiştir.

Çizelge 1.Kumru yöresinde belirlenen tıbbi ve aromatik bitkilerin genel özellikleri

Table 1. General characteristics of medical and aromatic plants indentified in Kumru

<p>1. Türkçe Bilimsel Adı: Mürver Latincesi: <i>Sambucusebulus</i> L. Familyası: Adoxaceae Yöresel ad(lar): Yivdin, yer mürveri, yabancı mürver Kullanılan Kısım:Yaprak çiçek ve meyveleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli:İdrar söktürücü, balgam söktürücü, terletici, grip, kusturucu, üşütme, nezle, soğuk algınlığı, göğüs yumuşatıcı, bağırsak parazitlerini düşürücü ve müshil etkisi vardır. Tendür, lapa, destile su ve uçucu yağ şeklinde kullanılır. Kabuk yaprak ve kökleri zehirlidir haricen kullanılması sakıncalı olabilir.</p>	<p>2. Türkçe Bilimsel Adı: Horoz ibiği Latincesi: <i>Amaranthusretroflexus</i> Familyası: Amaranthaceae Yöresel ad(lar):Hoşkıran, hoşgrınan Kullanılan Kısım: Yaprakları ve dalları kullanılır Kullanılış Amacı ve Şekli:Mide ağrıları ve anjin tedavisinde kullanılır. Çiçekli dalları idrar artırıcı ve müshil etkiye sahiptir. Demir yönünden oldukça yüksek olan bitki A, C vitamini ve kalsiyum açısından da oldukça zengindir. Sebze olarak ve salata yapımında kullanılmaktadır.</p>
<p>3. Türkçe Bilimsel Adı: Pazı Latincesi: <i>Beta vulgaris</i> var. <i>cicla</i> Familyası: Amaranthaceae Yöresel ad(lar): Pezik , pezüik, Perzü Kullanılan Kısım: Yaprak ve sapları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli:Karaciğer, mide ve bağırsakları düzenler. Vücutta şişkinlik, çıban, saç dökülmesi, hazımsızlık ve solunum yolları enfeksiyonlarına karşı etkilidir, Kaynatılarak suyu içilir. Posası yara, ur ve basura sürülür. Yumruları pişirilerek yenir. Sebze olarak tüketilir.</p>	<p>4. Türkçe Bilimsel Adı: Baldıran Latincesi: <i>Coniummaculatum</i> L. Familyası: Apiaceae Yöresel ad(lar): Ağu otu Kullanılan Kısım: Yaprak, sürgün ve kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli:Sinirleri yatıştırıcı, sakinleştirici, nefes darlığı, boğmaca tedavisinde kullanıldığı gibi romatizmal hastalıklarının tedavisi ve aşırı ağrıların dindirilmesinde merhem ve yakı şeklinde kullanılmaktadır.Yapraklarından elde edilen toz 0,25 gram şeklinde içilir. Zehirli bir bitkidir. Kesinlikle doktora danışılarak kullanılmalıdır.</p>
<p>5. Türkçe Bilimsel Adı: Tavşancıl otu Latincesi: <i>Heracleumplatytaenium</i> L. Familyası: Apiaceae Yöresel ad(lar): Tavşan otu Kullanılan Kısım: Çiçek demetleri, yaprakları ve kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Sindirim sistemini ve adet dönemini düzenler, sakinleştirici özelliği vardır, başışıklık sistemini güçlendirir, hipertansiyonu düşürücü ve cinsel arzuyu artırıcı etkisi vardır. Kökleri kaynatılıp içildiğinde ishali önler. Bitki ile temasta deride kızarıklık ve alerjiye neden olabilir.</p>	<p>6. Türkçe Bilimsel Adı: Kişniş Latincesi: <i>Coriandrumsativum</i> L. Familyası: Apiaceae Yöresel ad(lar): Kişniş otu, kinzi Kullanılan Kısım: Yaprığı, gövdesi, tohumu ve kökü kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Mideyi rahatlatıcı, sindirimi düzenleyici, iştah açıcı, gaz söktürücü, karın ağrısı giderici, kuvvet verici, sakinleştirici, tansiyon düşürücü, migren ve romatizmada, afrodisyak olarak, hafızayı güçlendirmede faydalıdır. Tohumları baharat olarak, demleme şeklinde ve bal ve zeytinyağı ile karıştırılarak kullanılır. Diğer kısımları salatalarda kullanılır.</p>
<p>7. Türkçe Bilimsel Adı: Yılan yastığı Latincesi: <i>Arumitalicum</i>Miller. Familyası: Araceae Yöresel ad(lar):Nivik, Nünüik Kullanılan Kısım: Yaprakları ve kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bir bardak kaynamış suya bir gram kök konup biraz bekledikten sonra içilerek kullanılır. Müshil, balgam söktürücü ve öksürük giderici olarak kullanılır. Taze yaprak ve kökleri çıban, sivilce, iltihap ve basit yaralarda cilt üzerine konarak kullanılır. Kesinlikle taze olarak yenmemelidir zehirleyici etkisi vardır. Yöre halkı bitkiyi haşladıktan sonra kavurarak sebzeli yemek olarak tüketmektedir.</p>	<p>8. Türkçe Bilimsel Adı: Duvar sarmaşığı Latincesi: <i>Hederahelix</i> L. Familyası: Araliaceae Yöresel ad(lar): Duvar sarmaşığı, orman sarmaşığı, Kullanılan Kısım: Yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Selüoit ve romatizma ağrılarında, kabızlık, bağırsak kurtlarında, solunum yolu ve grip rahatsızlığında, çıbanları olgunlaştırmada, spazm çözücü ve regl kanamaları düzenlemede oldukça faydalıdır. Genelde ilaç sanayisinde kullanılır. Yaprakları ağrıyan yerlere, sivilce ve çıbanların üzerine konularak kullanılır.</p>

Çizelge 1'in devamı

<p>9. Türkçe Bilimsel Adı: Geyik dili Latincesi: <i>Asplenium scolopendrium</i> L. Familyası: Aspleniaceae Yöresel ad(lar)ı: Dana dili Kullanılan Kısım: Yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bronşit, öksürük, balgam söktürücü, ciğer rahatsızlıklarında (ağrı kesici olarak), idrar yolu rahatsızlıklarında, yaraları iyileştirici, ve ishal kesici olarak kullanılır. Kuru yaprakları kaynar suda haşlanarak suyu içilir, posası ise lapa şeklinde yaralara konur.</p>	<p>10. Türkçe Bilimsel Adı: Papatya Latincesi: <i>Matricaria chamomilla</i> L. Familyası: Asteraceae (Compositae) Yöresel ad(lar)ı: Papatya Kullanılan Kısım: Çiçekleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Yatıştırıcı, terletici, bağırsak gazlarını giderici, iştah açıcı, sinir sistemini düzenleyici, spazm çözücü, diş eti ve bademcik iltihaplarını önleyici, mide ve bağırsak yaralarını iyileştirici etkisi vardır. Kurutulmuş çiçekleri demleme ve gargara şeklinde kullanılır</p>
<p>11. Türkçe Bilimsel Adı: Kara hindiba Latincesi: <i>Taraxacum</i> sp. Familyası: Asteraceae Yöresel ad(lar)ı: Hindiba, aslan dişi Kullanılan Kısım: Kökleri ve çiçekleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Şeker ve karaciğer rahatsızlığına, egzamaya, kabızlığa, vücut direncine, kanın temizlenmesine, nasır ve siğillere, safra kesesi ve mesane taşlarına iyi gelmektedir. Kök ve çiçeklerinden elde edilen destile su tentür, infüzyon şeklinde ve kökleri çay gibi kullanılır.</p>	<p>12. Türkçe Bilimsel Adı: Deve dikenini Latincesi: <i>Silybum marianum</i> L. Familyası: Asteraceae Yöresel ad(lar)ı: Deve dikenini, eşek dikenini, Kullanılan Kısım: Bütün aksamı kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Kan durdurucu, idrar söktürücü, safra atıcı, soğuk algınlıklarında terletici, ishal ve karaciğeri tamir edici özelliği vardır. Mide ve bağırsak rahatsızlıklarına iyi gelir. Ezilmiş tohumları, kökü, çiçekleri ve yaprakları suda kaynatılıp çay gibi içilir.</p>
<p>13. Türkçe Bilimsel Adı: Yabani marul Latincesi: <i>Lactucascariola</i> L. Familyası: Asteraceae Yöresel ad(lar)ı: Yabancı marul, dikenli marul Kullanılan Kısım: Yaprak ve kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bitkiden elde edilen süt mide rahatsızlığına, hazımsızlığa ve saç kepeğine karşı iyi gelir. Kurutulmuş yaprak ve kökleri safra kesesinin çalışmasını hızlandırır, kanı temizler, terletici ve idrar söktürücü özelliği vardır.</p>	<p>14. Türkçe Bilimsel Adı: Ölmez çiçek Latincesi: <i>Helichrysum</i> sp. Familyası: Asteraceae Yöresel ad(lar)ı: Altın otu Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısmı kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: İdrar söktürücü, taş düşürücü, prostat, idrar yolu iltihaplarında, romatizma ve eklem ağrılarında, basurda, mide öz suyu artırıcı ve hazımsızlık tedavilerinde kullanılır. Kurutulmuş çiçekli dalları demlenerek sabahları aç karnına içilir.</p>
<p>15. Türkçe Bilimsel Adı: Öksürük otu Latincesi: <i>Tussilago farfara</i> L. Familyası: Asteraceae Yöresel ad(lar)ı: Kabalak Kullanılan Kısım: Çiçekleri ve yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bronşit, ağrı kesici, öksürük giderici, balgam söktürücü ve iltihap giderici olarak kullanılır. Nezle ve gribe karşı oldukça etkilidir. Kurutulmuş yaprak ve çiçekleri infüzyon, şurup, öz ve lapa olarak kullanılır.</p>	<p>16. Türkçe Bilimsel Adı: Civan perçemi Latincesi: <i>Achillea millefolium</i> L. Familyası: Asteraceae Yöresel ad(lar)ı: Kandil ciceği Kullanılan Kısım: Dallı çiçek demetleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Solucan düşürücü, iltihap giderici, idrar söktürücü, ateş düşürücü, barsak fonksiyonlarını düzenleyici, baş ve boğaz ağrılarında, ve mide ülserinde kullanılmaktadır. Çiçekleri çay gibi demlenip iç kanamalarda kan durdurucu olarak kullanılmaktadır. Ayrıca civan perçemi oturma banyolarında sağlık için çok yararlıdır.</p>
<p>17. Türkçe Bilimsel Adı: Kaldırık Latincesi: <i>Trachystemon orientalis</i> L. Familyası: Boraginaceae Yöresel ad(lar)ı: Kalduruk, Kaldirik Kullanılan Kısım: Yaprakları ve sapları kullanılır Kullanılış Amacı ve Şekli: İdrar söktürücü, boğaz ağrılarında (balgam söktürücü, bademcik iltihabı gibi), ter atıcı, ateş düşürücü olarak kullanılır. Depresyona (antidepresif etkiye sahip) iyi gelir. Genellikle sebze olarak tüketilmektedir. Karadeniz'de yumurtalı kaldırık kavurması yaygın olarak yapılmakta ve tüketilmektedir.</p>	<p>18. Türkçe Bilimsel Adı: Kara lahana Latincesi: <i>Brassica oleracea</i> L. var. acephala Familyası: Brassicaceae Yöresel ad(lar)ı: Pancar Kullanılan Kısım: Yaprakları ve dalları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bağırsak ve mide rahatsızlıklarına iyi gelir, vücuttaki toksit maddeleri temizler, bağırsaklık sistemini güçlendirir (kansere karşı), kansızlık, öksürük, balgam, kabızlık, astım, romatizma, sarılık siyatik gibi rahatsızlıklara iyi gelir, kan şekerini düşürür, kaynamış suyu balla karıştırılıp içilirse anne sütünü artırır. Sebze ve salata olarak tüketilir. Kaynatılıp suyu içilerek kullanılır.</p>

Çizelge 1'in devamı

<p>19. Türkçe Bilimsel Adı: Çoban çantası Latincesi: <i>Capsella bursa-pastoris</i> L.Medik. Familyası: Brassicaceae Yöresel ad(lar): Kuşkuş otu Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Böbrek ve idrar yolları rahatsızlıklarında, basur ve yaralarda, baş ağrısı rahatsızlığında, kas rahatsızlıklarında, düşük tansiyonu dengelemede, kalp rahatsızlıklarında, yüzeysel yanık ve kanamalı cilt hasarlarında oldukça faydalıdır. Çay gibi tüketilerek, tentürü gibi ciltte kullanılır.</p>	<p>20. Türkçe Bilimsel Adı: Tarla sarmaşığı Latincesi: <i>Convolvulusarvensis</i> L. Familyası: Convolvulaceae Yöresel ad(lar): Kuzu sarmaşığı Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Prostat, mesane iltihabı, kabızlık, idrar söktürücü, kanın pıhtılaşması, yaraların temizlenmesi ve romatizmada ağrı kesici olarak faydalı olmaktadır. Suda kaynatılarak suyu çay gibi (bir kahve fincanı) veya yaraların yıkanmasında, haşlanmış kısmı lapa şeklinde yara ve romatizmalı bölgelere konularak kullanılır.</p>
<p>21. Türkçe Bilimsel Adı: Orman gülü Latincesi: <i>Rhododendronluteum</i> Sweet. Familyası: Ericaceae Yöresel ad(lar): Avu çiçeği, karaavu Kullanılan Kısım: Yaprak ve çiçekler Kullanılış Amacı ve Şekli: Çiçeklerinden elde edilen bala deli bal adı verilir. Zehirli etkisinden dolayı bir çay kaşığına geçmeyecek şekilde tüketilmelidir. Sinir hastalıkları, şeker hastalığı, tansiyon düşürücü, romatizmal ağrılara, mide ve bağırsak rahatsızlıklarına iyi gelir. Yaprak ve çiçekleri suda kaynatılarak kullanılır. İçerdiği zehirli glikozitler nedeniyle kullanımına çok dikkat edilmelidir.</p>	<p>22. Türkçe Bilimsel Adı: Sarı Sütleşen Latincesi: <i>Euphorbiahelioscopia</i> L. Familyası: Euphorbiaceae Yöresel ad(lar): Sütleşen, sütlüce ot Kullanılan Kısım: Öz suyu ve tohumu kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bu bitki çok zehirli bir bitki olduğundan ağız yolu ile kullanılması önerilmez. Genellikle romatizmalı ağrılarda, şişillerde, böcek sokmalarında ve nasırlı bölgelerde kullanılır. Bitki öz suyu (sütü) ve tohumlardan elde edilen yağı yaralı bölgelere sürülerek kullanılır. Uzman tarafından kullanılması tavsiye edilir.</p>
<p>23. Türkçe Bilimsel Adı: Tükürük otu Latincesi: <i>Ornithogalumumbellatum</i> L. Familyası: Hyacinthaceae Yöresel ad(lar): Sakarca, çöplüce Kullanılan Kısım: Yaprak ve soğanları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Siville ve çıbanlara karşı iyi gelir. İdrar söktürücü ve kusturucu özelliği vardır ayrıca az miktarlarda kullanımı kalbi kuvvetlendirici etkiye sahiptir. Yaprakları sebze olarak, soğanları taze veya pişmiş olarak siville ve çıbanların üzerine konulur. Zehirli bir bitki olduğu için içilerek kullanımı tehlikeli olabilir.</p>	<p>24. Türkçe Bilimsel Adı: Dağ sümbülü Latincesi: <i>Muscarineglectum</i> Guss. Familyası: Hyacinthaceae Yöresel ad(lar): Üzümlü sümbülü Kullanılan Kısım: Çiçekleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bitki ile ilgili pek fazla bilgi bulunmamakla birlikte çiçeklerinden elde edilen yağ, ezilmiş badem ve zeytinyağı ile karıştırılarak ciltteki çatlakları, kırışıklıkları önlemede kullanılır. Ayrıca saç dökülmesini önleyerek saçın parlaklığını artırır.</p>
<p>25. Türkçe Bilimsel Adı: Sarı Kantaron Latincesi: <i>Hypericumperforatum</i> L. Familyası: Hypericaceae Yöresel ad(lar): Kantaron, yara otu Kullanılan Kısım: Çiçek dal ve yapraklar kullanılır Kullanılış Amacı ve Şekli: İdrar söktürücü, paraziti giderici, göğüs yumuşatıcı, terletici, ishal, antiseptik ve yara iyileştirici, bel ağrısı, stres, vücudu kuvvetlendirici, sarılık, uykusuzluk tedavilerinde kullanılır. Çiçekli dalları zeytinyağı ile karıştırılarak yanık tedavisinde kullanılır. Kuru otundan hazırlanan çayı içilir.</p>	<p>26. Türkçe Bilimsel Adı: Eğrelti otu Latincesi: <i>Pteridiumaquilinum</i> L. Familyası: Hypolepidaceae Yöresel ad(lar): Kızıl ot, güllük Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları ve kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Bağırsak kurtlarında özellikle kancalı kurtlara ve tenyalara karşı etkilidir. Basur, varis, kan çarpıntısı ve safra salgılarını artırmada faydalıdır. Kökleri kaynatılarak içilir. Kuru otu dövülerek yaralar üzerine sürme şeklinde kullanılır. Zehirli olduğundan dikkatli kullanılmalıdır</p>
<p>27. Türkçe Bilimsel Adı: Ballıbaba Latincesi: <i>Lamiumpurpureum</i> L. Familyası: Lamiaceae Yöresel ad(lar): Balçak Kullanılan Kısım: Bitkinin çiçekli dalları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: İdrar yolu hastalıklarında kullanılır. Kabızlık, hafif kanamaları kesici, kabakulak, basur, böbrek rahatsızlığı, iltihap kurutucu, varis, rahim akıntılarını, adet sorunlarında, prostat, yanıklar, solunum yolu hastalıklarında, uykusuzluk ve gaz gidermede faydalıdır. Bitkisel çay olarak, merhem gibi yaralara sürülerek kullanılır.</p>	<p>28. Türkçe Bilimsel Adı: Kekik Latincesi: <i>Thymus</i> sp. Familyası: Lamiaceae Yöresel ad(lar): Kekik Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Solunum yolları enfeksiyonları, öksürük, bronşit, nefes kokması, romatizma, sakinleştirici, uykusuzluk, kolesterol, diş ve mide ağrılarında, kansızlık, boğmaca, antiseptik ve bağırsak kurtlarını düşürmede faydalıdır. Yemeklerde baharat olarak ve çay gibi demlenip içilerek kullanılır.</p>

Çizelge 1'in devamı

<p>29. Türkçe Bilimsel Adı: Nane Latincesi: <i>Mentha piperita</i> Familyası: Lamiaceae Yöresel ad(lar): Nane Kullanılan Kısım: Yaprakları ve sapları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Soğuk algınlığı nezle, grip, mide ağrısında, gaz giderici, uykusuzlukta, diş ve diş eti hastalıklarında, görme bozukluklarında, ateş düşürücü olarak kullanılır. Kurumuş dal ve yaprakları demlenerek veya taze şekilde kullanılır. Baharat olarak ta tüketilmektedir.</p>	<p>30. Türkçe Bilimsel Adı: Limon otu Latincesi: <i>Melissaofficinalis</i>L. Familyası: Lamiaceae Yöresel ad(lar): Oğulotu Kullanılan Kısım: Yapağı ve genç sürgünleridir. Kullanılış Amacı ve Şekli: Gaz söktürücü ve sindirim sistemi düzenleyici olarak, bronşitte, astımda, kansızlıkta, uykusuzlukta, iştah açıcı olarak, hazımsızlıkta, mide ve bağırsak ağrılarında, migrende, sarada, baş dönmesinde, kulak çınlamasında, sakinleştirici, hafızayı güçlendirmede önemli etkilere sahiptir. Yaprakları çay olarak, ezilip lapası merhem gibi ve tonik olarak kullanılır</p>
<p>31. Türkçe Bilimsel Adı: Mercanköşk Latincesi: <i>Origanummajorana</i> L. Familyası: Lamiaceae Yöresel ad(lar): Macuran otu Kullanılan Kısım: Dal ve çiçekleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Mide ve bağırsak rahatsızlıklarını önlemede, iştah açıcı, idrar artırıcı, gaz söktürücü, kabızlık, baş ağrısı, kramp ve ağrı kesici etkisi vardır. Kurutulmuş dal ve çiçekleri suda kaynatılıp bal ile karıştırılarak çay gibi içilir. İçeriğinde bulunan uçucu yağda değişik şekillerde kullanılabilir.</p>	<p>32. Türkçe Bilimsel Adı: Hatmi Latincesi: <i>Althaea</i> sp. Familyası: Malvaceae Yöresel ad(lar): Hatmi çiçeği, gül hatmi Kullanılan Kısım: Çiçekleri, yaprakları ve kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Şiddetli öksürüğü keser. Balgam söktürür. Göğüs ağrılarını, boğaz, bademcik ve diş eti iltihaplarını, mide ve bağırsaklarda oluşan sorunları giderir. Çiçek, yaprak ve kökleri demleme şeklinde yapılarak kullanılır.</p>
<p>33. Türkçe Bilimsel Adı: Büyük ebegümeçi Latincesi: <i>Malvasylvestris</i> L. Familyası: Malvaceae Yöresel ad(lar): Ebegümeçi, gömeç Kullanılan Kısım: Yaprak ve çiçekleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Boğaz ağrısı, öksürük ve solunum yolu enfeksiyonlarında, yanık tedavisinde, mide rahatsızlıklarında, kabızlık, diş eti hastalıklarında, ve çıpan kurutmada kullanılır. Yaprak ve çiçekleri demleme şeklinde, haricen lapa şeklinde yanık ve çıbanlara sürülerek kullanılır. Ayrıca sebze olarak tüketilmektedir.</p>	<p>34. Türkçe Bilimsel Adı: Dut Latincesi: <i>Morusnigra</i>L. Familyası: Moraceae Yöresel ad(lar): Karadut Kullanılan Kısım: Meyvesi ve yapağı kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Tansiyona, idrar söktürücü, stres, kansızlık, kurt düşürücü, şeker hastalığına, uykusuzluk, pamukçuk hastalığına, ağız, diş eti ve boğaz hastalıklarında gargara olarak, vücut direncini artırıcı, mide ve akciğer rahatsızlıklarında etkilidir. Meyvesi taze olarak ve pekmez yapılarak tüketilir. Yapağı çay gibi demlenerek kullanılır.</p>
<p>35. Türkçe Bilimsel Adı: Boynuzlu ekşi tırfıl Latincesi: <i>Oxoliscorniculata</i> L. Familyası: Oxalidaceae Yöresel ad(lar): Ekşi yonca Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Ateş düşürücü, rahatlatıcı, mide ekşimesi, sindirim bozukluğu, idrar söktürücü, ağız, boğaz ve deri iltihaplarında, bağırsak kurdu dökmede, egzama ve çıbanlara karşı faydalıdır. Taze yaprakları demlenerek veya bitkinin öz suyu çıkarılarak kullanılır.</p>	<p>36. Türkçe Bilimsel Adı: Kırlangıç otu Latincesi: <i>Chelidoniummajus</i> L. Familyası: Papaveraceae Yöresel ad(lar): Kırlangıç otu Kullanılan Kısım: Toprak üstü aksamı kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Kanı temizler, İdrar ve balgam söktürmeye, sindirime, basur, katarak gibi göz hastalıklarına karşı faydalıdır. Sakinleştirici etkiye sahiptir. Bitkinin öz suyu sigil ve nasırlara karşı kullanılır. Taze bitkinin yaprak, çiçek ve dalları demlenerek kullanılır. Zehirli bir bitki olduğundan kullanımına dikkat edilmelidir.</p>
<p>37. Türkçe Bilimsel Adı: Gelincik Latincesi: <i>Papaverrhoeas</i> L. Familyası: Papaveraceae Yöresel ad(lar): Gelin çiçeği, gelin gülü Kullanılan Kısım: Taç yaprakları kullanılır Kullanılış Amacı ve Şekli: Öksürük, nezle, bronşit, soğuk algınlıkları ve balgam söktürücü olarak kullanılır. Sakinleştirici ve uykusuzluğa iyi gelir. Kurutulmuş gelincik çiçekleri demleme şeklinde kullanılır.</p>	<p>38. Türkçe Bilimsel Adı: Sinirli ot Latincesi: <i>Plantagomajor</i> L. Familyası: Plantaginaceae Yöresel ad(lar): Sinir otu, damar otu Kullanılan Kısım: Bütün kısımları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Nefes yolu rahatsızlığında, öksürük, bronşit, balgam söktürücü, nefes darlığı, kabızlıkta, kanı temizlemede, ateş düşürücü, guatr, çıban, akciğer ve karaciğer rahatsızlıklarında, idrar yolu enfeksiyonlarında ve yaraların iyileşmesinde kullanılmaktadır. Kurutulmuş yaprakları demlenerek, taze yaprakları ciltte guatr, sivilce, çıban, böcek sokmaları gibi yerlere sarılarak kullanılır.</p>

Çizelge 1'in devamı

<p>39. Türkçe Bilimsel Adı: Kıvrıkcık labada Latincesi: <i>Rumexcrispus</i> L. Familyası: Polygonaceae Yöresel ad(lar): Kuzukulağı, lapada Kullanılan Kısım: Yaprak ve kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Diş eti rahatsızlıklarında, yara iyi edici, soğuk algınlıklarında, İdrar söktürücü, kabızlık, anne sütü ve direnç artırıcı, kan temizleyici, böbrek çalıştırıcı, ateş düşürücü, irin, çıban, cilt hastalıkları ve lekelerine iyi gelmektedir. Yaprakları çiğ olarak, lapa şeklinde, kök ve kurutulmuş yaprakları demleme şeklinde kullanılır.</p>	<p>40. Türkçe Bilimsel Adı: Altın kamaşı Latincesi: <i>Lysimachiaverticillaris</i> Srengele. Familyası: Primulaceae Yöresel ad(lar): Karga otu Kullanılan Kısım: Çiçek ve yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Yaraların iyileşmesinde, ishal, hemoroit, ateş düşürücü, ve balgam sökücü olarak ve ağız içi yaralarda iyi gelmektedir. Çay gibi demleyerek, kaynatılıp lapa ve kaynatıp suyu ile yaralı bölgeye pansuman şeklinde kullanılır.</p>
<p>41. Türkçe Bilimsel Adı: Yer Somunu Latincesi: <i>Cylamencoum var. coum</i> Miller. Familyası:Primulaceae Yöresel ad(lar): Domuz turpu, sıklamen Kullanılan Kısım: Bitki kökü (yumrusu) kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Genelde müşhil edici ve parazitleri düşürücü olarak faydalanılır. Çıban ve yanık tedavisinde, kolestrolde, romatizmal ve eklem ağrılarında faydalıdır. Yumrusu haşlanıp lapa haline getirilerek ağrıyan bölgelere ve tentür şeklinde yanık ve çıbanlara sürülerek kullanılır.</p>	<p>42. Türkçe Bilimsel Adı: Çöpleme Latincesi: <i>Helleborusorientalis</i> L. Familyası: Ranunculaceae Yöresel ad(lar): Dana bağırtan, damaran otu Kullanılan Kısım: Kökleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Kurt düşürücü, adet söktürücü ve bit, kene, uyuz, pire gibi parazitlerde kullanılır. Fakat zehirli ve çok tahriş edici olduğu için artık kullanılmamaktadır. Kökleri suyla kaynatılarak haricen veterinerler tarafından hayvan hastalıklarında kullanılır.</p>
<p>43. Türkçe Bilimsel Adı: Kuşburnu Latincesi: <i>Rosacarina</i> L. Familyası: Rosaceae Yöresel ad(lar): Yabani gül, gül burnu Kullanılan Kısım: Meyveleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Öksürük, bronşit, solunum yolu enfeksiyonları, grip, şeker hastalığı, kalp rahatsızlıkları, basur, mide rahatsızlıkları, ishal kesici ve idrar yolları rahatsızlıklarına iyi gelir. Ayrıca vücut direncini artırıcı özelliği vardır. Meyveleri reçel veya kurutulmuş çay şeklinde kullanılır</p>	<p>44. Türkçe Bilimsel Adı: Böğürtlen Latincesi: <i>Rubus sp.</i> Familyası: Rosaceae Yöresel ad(lar): Böğürtlen Kullanılan Kısım: Meyve ve yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: İdrar söktürücü, vücut direncini artırıcı, şeker hastalığında, ağız yaralarında, hemoroit ve yara tedavisinde kullanılmaktadır. Yaprakları demleme şeklinde kullanılır. Böğürtlenleri taze veya şurup ve reçel yapılarak tüketilir. Ayrıca taze sürgünleri direk olarak yenir.</p>
<p>45. Türkçe Bilimsel Adı: Muşmula Latincesi: <i>Mespilusgermanica</i> L. Familyası: Rosaceae Yöresel ad(lar): Döngel, beşbıyık Kullanılan Kısım: Meyve, tohum ve yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Böbrek ve mesane taşlarını düşürür. Kabızlık, idrar söktürücü, sakinleştirici, şeker hastalığına, vücut direncini artırıcı, ve vücuttaki toksin maddelerin atılmasına yardımcı olur. Meyvesi taze olarak tüketilir. Muşmula yaprağı kaynatılıp içilir.</p>	<p>46. Türkçe Bilimsel Adı: Koyun otu Latincesi: <i>Agrimoniaeupatoria</i> L. Familyası: Rosaceae Yöresel ad(lar): Kuzu pıtrağı, kasık otu Kullanılan Kısım: Toprak üstü aksamı kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Ateş düşürücü ve antioksidan özelliğe sahiptir, hazımsızlığa, ishale, romatizmal ağrılara, boğaz ağrısına, göz nezlesine, kuru öksürüğe, karaciğer fonksiyonlarına iyi gelir. Toprak üstü kısımları demlenerek, yaprakları ezilerek merhem şeklinde (yara ve yılan ısırıklarına) ve banyo suyuna konarak kullanılır.</p>
<p>47. Türkçe Bilimsel Adı: Dağ çileği Latincesi: <i>Fragaria vesca</i> L. Familyası: Rosaceae Yöresel ad(lar): Orman çileği, yaban çileği Kullanılan Kısım: Meyvesi ve yaprağı kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Üre ve şeker hastalıklarında, vücuttaki toksin maddeleri giderici, başışıklık sistemini güçlendirmede, sindirim sistemini düzenlemede, ağız kokusu, stres azaltıcı, iştah açıcı özelliği vardır. Demleme şeklinde kullanıldığı gibi taze meyveleri, reçel ve marmelat şeklinde tüketilir.</p>	<p>48. Türkçe Bilimsel Adı: Sığır kuyruğu Latincesi: <i>Verbascumthapsus</i> L. Familyası: Scrophulariaceae Yöresel ad(lar): Ayı kulağı Kullanılan Kısım: Çiçek ve yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Balgam söktürücü ve göğüs yumuşatıcı olarak kullanılır. Bronşit, basur tedavisinde, kronik öksürük durumlarında, terletici, mide spazmlarında ve sakinleştirici etkiye sahiptir. Çiçek ve yaprakları demleme çay şeklinde ve lapa (krem gibi) halinde kullanılır.</p>

Çizelge 1'in devamı

<p>49. Türkçe Bilimsel Adı: Anadolu saparnası Latincesi: <i>Smilaxexcelsa</i> L. Familyası: Smilacaceae Yöresel ad(lar): Melecon (dikenucu), merevcan Kullanılan Kısım: Kök ve taze sürgünleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Gaz giderici, terletici, iğne çivi batmış yaralarda (taze sürgünler lapa şeklinde), idrar söktürücü, kan temizleyici, kabızlığı gidermede, romatizma ve böbrek rahatsızlıklarında kullanılır. Kurutulmuş kökleri demleme şeklinde kullanılır. Ayrıca taze sürgünleri sebze olarak tüketilir.</p>	<p>50. Türkçe Bilimsel Adı: Güvey feneri Latincesi: <i>Physalisalkekengi</i> L. Familyası: Solanaceae Yöresel ad(lar): Altın çilek Kullanılan Kısım: Meyve ve yaprakları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Cilt kanserini önleyici, metabolizmayı hızlandırıcı, kan dolaşımını düzenleyici, zayıflatıcı, idrar söktürücü, taş eritici (mesane), antioksidan etkili, şeker, prostat ve boğaz hastalıklarında kullanılır. Meyveleri taze olarak ve kuru yaprakları ile demleme şeklinde kullanılır. Bitkinin yeşil kısmı zehirlidir.</p>
<p>51. Türkçe Bilimsel Adı: Banotu Latincesi: <i>Hyoscyamusniger</i> Familyası: Solanaceae Yöresel ad(lar): Deli bat Kullanılan Kısım: Yaprak, tohum ve kök kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Sakinleştirici, uykusuzluk ve ishale yardımcı olur. Astım hastalığında, alt islatma rahatsızlığına, ağrı kesici olarak, mide ve bağırsak spazmlarına, romatizmaya, titreme ve çarpıntıya iyi gelir. Kanı temizleyici özelliği vardır. Tentür şeklinde ve zehirli olduğundan tıbbi olarak kullanılır.</p>	<p>52. Türkçe Bilimsel Adı: Dere otu Latincesi: <i>Anethum graveolens</i> L. Familyası: Umbelliferae Yöresel ad(lar): Tere otu Kullanılan Kısım: Toprak üstü kısımları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: İştah açıcı, ağız kokusu giderici, hazmı kolaylaştırıcı, gaz giderici, emzikli annelerde süt artırımını artırmada, hazmı kolaylaştırıcı, hıçkırık giderici, taş düşürmede, kadın hastalıklarında, mide rahatsızlıklarında kullanılır. Yaprak ve dalları salata, yemeklerde tohumla birlikte demlenerek kullanılır.</p>
<p>53. Türkçe Bilimsel Adı: Isırgan otu Latincesi: <i>Urticadioica</i> L. Familyası: Urticaceae Yöresel adı: Sırgan Kullanılan Kısım: Yaprakları ve dalları kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Kansere karşı koruyucudur. Romatizma ağrılarında egzama ve çıbanlarakarı faydalıdır. İdrarı artırır ve kanı temizler. Vücuttaki zararlı maddeleri uzaklaştırır. Böbreği ve karaciğeri temizler. Boğazağrılarına iyi gelir. Böbrek kumlarını dökmeye yardımcı eder. Balgam söktürücüdür. Genelde ısırgan otu çayisekinde kullanılmaktadır. Sebze olarak ta kullanılmaktadır.</p>	<p>54. Türkçe Bilimsel Adı: İhlamur Latincesi: <i>Tiliarubra</i> DC. Familyası: Tiliceae Yöresel ad(lar): İhlamur Kullanılan Kısım: Yaprak ve çiçekleri kullanılır. Kullanılış Amacı ve Şekli: Öksürük, göğüs yumuşatıcı, bağırsak kurdu düşürücü, astıma, kalp rahatsızlıklarına, uykusuzluğa, sakınleştirici olarak, damar sertliğine, idrar söktürücü olarak, guta, romatizmaya, spazm çözücü, nezleye, çıban, yanık ve apseleri tedavi etmede oldukça etkilidir. çayı yapıp içilerek kullanılır.</p>

Avrupa- Sibiryaya floristik bölgesinde yer alan Ordu'nun Kumru yöresinde doğal olarak yetişen ve bölge insanının yaygın olarak kullandığı tıbbi ve aromatik bitkileri belirlemek için yapılan araştırma neticesinde; (1), Polygonaceae (1), Tiliceae (1), Primulaceae (2), Scrophulariaceae (1), Malvaceae (2), Papaveraceae (2), Adoxaceae (1), Plantaginaceae (1), Asteraceae (7), Boraginaceae (1), Araceae (1), Ericaceae (1), Amaranthaceae (2), Smilacaceae (1), Lamiaceae (5), Urticaceae (1), Hypericaceae (1), Apiaceae (3), Brassicaceae (2), Solanaceae (2), Oxalidaceae (1), Rosaceae (5), Araliaceae (1), Hyacinthaceae (2), Umbelliferae (1), Ranunculaceae (1), Moraceae (1), Aspleniaceae (1), Convolvulaceae (1), Hypolepidaceae (1), Euphorbiaceae (1)

şeklinde toplam 31 familyaya ait 54 adet bitki tespit edilmiştir. Belirlenen bitkiler çeşitlilik göstermesine rağmen Asteraceae, Lamiaceae, Rosaceae ve Apiaceae familyalarının diğer bitkilere göre daha fazla sayıda tür içerdikleri ve yaygın olarak kullanıldıkları görülmektedir. Ordu ve çevresinde yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir (Kılınç, ve Karakaya, 1992; Özbucakve ark., 2006; Deveci ve ark., 2012). Elde edilen bu bitkilerin 35 tanesi ilaç, 9 tanesi sebze, 6 tanesi meyve ve 4 tanesinin de baharat olarak kullanıldığı saptanmıştır. Ayrıca belirlenen bitkilerin 11 tanesinin zehirli olmasından dolayı kullanımına çok dikkat edilmesi gerekmektedir.

Geçmişten günümüze özellikle gelir kaynağı tarım ve hayvancılık olan kırsal

bölgelerimizde yaşayan insanlar, gerek atadan kalan gerekse deneme yanılma şeklinde elde edilen bilgi ve birikimler sonucu doğada doğal olarak yetişen (yabani form) bitkilerden çeşitli şekillerde faydalanmaktadırlar. Yöre halkı doğadan topladıkları bitkileri çiğ olarak, salata şeklinde ve sebze yemekleri yaparak bolca tüketmektedirler.

Özellikle *Trachystemonorientalis* L., *Arumitalicum* Miller., *Amaranthusretroflexus*, *Smilaxexcelsa* L., *Urticadioica* L., *Malvasylvestris* L., *Brassicaoleracea* L. var. *acephala*., *Beta vulgaris* var. *cicla* ve *Ornithogalumumbellatum* L. bitki türleri sebze yemekleri yapımında yaygın olarak kullanılmaktadır. Yöre insanları ile yapılan görüşmelerde bunlardan bazıları zehirli olduklarından (Çizelge 1) yemeği yapılmadan önce suda haşlandıktan sonra iyice durulanmalıdır. Elde ettiğimiz bilgileri aynı coğrafyada yapılan benzer çalışmaların sonuçları desteklemektedir (Sezik ve ark., 1997; Baytop, 1999; Türkan ve ark., 2006).

Araştırma sonuçlarına göre tedavi amaçlı kullanılan bitkiler genel olarak kuru öksürük, nezle ve gribal enfeksiyon, mide ve bağırsak rahatsızlığı, cilt hastalıkları, basur, çeşitli vücut ağrıları, sakinleştirici, çıban, iltihap kurutucu ve yara iyileştirici gibi çok çeşitli hastalıklara karşı kullanılmaktadır. Bu bitkilerin çoğu çiğ, yemeği yapılarak veya çay şeklinde (gıda olarak), haricen ise çiğ, haşlanarak, lapa şeklinde, öz suyu elde edilerek veya bitkilerin birtakım kısımları dövülerek toz halinde cilde doğrudan uygulanarak kullanılmaktadır (Aksakal ve Kaya, 2008; Kendir ve Güvenç, 2010; Kadioğlu ve Kadioğlu, 2014). Yöre halkının yaygın olarak kullandığı ve zehirli olduğunu bildikleri *Sambucusebulus* L., *Arumitalicum* Miller., *Rhododendronluteum* Sweet., *Hyoscyamusniger*., *Coniummaculatum* L., *Physalisalkekengi* L., *Chelidoniummajus* L., *Ornithogalumumbellatum* L., *Helleborusorientalis* L., *Pteridiumaquilinum* L. ve *Euphorbiahelioscopia* L. (Baytop, 1999), bitkilerin kullanımına çok dikkat

edilmelidir. Hatta bazılarının oluşabilecek riskleri en aza indirmek amacıyla hekim kontrolünde kullanılması gerekmektedir.

Yöre halkı tarafından toplanan bazı bitkiler (*Thymus sp.*, *Mentha piperita*., *Anethum graveolens* L., *Coriandrumsativum* L.) yemek ve salatalara koku ve tat vermesi amacıyla taze veya kurutulularak baharat olarak kullanılmaktadır. Ayrıca kış aylarında nezle ve gribe karşı vücut direnci artırmak için çay gibi demlenerek faydalanılmaktadır (Akgül, 1993; Sarı ve Oğuz, 2000; Kadioğlu ve ark., 2014).

Bölgede ormanlık ve çalılık alanlarda yaygın olarak bulunan *Morusnigra* L., *Physalisalkekengi* L., *Fragaria vesca* L., *Rubus sp.*, *Rosacacina* L. ve *Mespilusgermanica* L. bitkileri yöre halkı tarafından toplanan meyveleri çiğ olarak tüketildiği gibi, meyvelerinden reçel, pekmez, marmelat yapılarak kahvaltılarda tüketilmektedir. Özellikle bazılarında elde edilen marmelatlı sulandırılarak şifa niyetine doğal meyve suyu şeklinde içilmektedir (Cansaran ve ark., 2007; Saraç ve ark., 2013).

Sonuç

Mavinin yeşille bütünleştiği, ülkemiz için zenginlik kaynağı olan, doğal bitki örtüsüne sahip Karadeniz bölgesinde, bitki potansiyelinin belirlenmesine yönelik yeterince çalışma yapılmadığından bu bitkilerden istenildiği gibi istifade edilememektedir. Bu yüzden bölge bazında bu tür çalışmalar yaygınlaştırılarak halen kullanımı ve bu konuda bilgi sahibi olan yöre insanlarını iyi değerlendirerek bitki potansiyelinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda büyük bir kısmı orman ve fundalıkla kaplı Ordu'nun iç ilçelerinden biri olan Kumru yöresinde yapılan bu çalışma sayesinde, çeşitli amaçlar için kullanılan doğal bitkilerin belirlenip, gelecek nesillere aktarılması mümkün olacaktır.

Kaynaklar

- Anonymous, 2015. Kumruluyuz. biz (Kumrulu Tanıtım ve Haber Portalı). <http://www.kumruluyuz.biz/sayfa/17-kumru.html>, (erişim tarihi: 23.10.2015).
- Akgül, A. 1993. Baharat Bilim ve Teknolojisi, Gıda Teknolojisi Derneği Yayınları, No.15, Ankara.
- Aksakal, Ö. ve Kaya, Y. 2008. Erzurum ve Çevresinde Halk Tarafından Gıda Amaçlı Olarak Kullanılan Bitkiler.Türkiye X. Gıda Kongresi, 21–23 Mayıs, 2008, Erzurum, 1009-1012.
- Baytop, T. 1999. Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi, (2. Baskı), Nobel Tıp Kitapevleri Ltd. Şti. Tayf Ofset Baskı, İstanbul.
- Cansaran, A., Kaya, Ö. F. ve Yıldırım, C. 2007. Ovabaşı, Akpınar, Güllüce ve Köşeler Köyleri (Gümüşhacıköy/Amasya) Arasında Kalan Bölgede Etnobotanik Bir Araştırma. Fırat Üniversitesi. Fen ve Mühendislik Bilimler Dergisi, 2007, 19 (3): 243-257.
- Çetin, A., Erdoğan, N. ve Genç, H. 2012. Burdur Gölü Çevresinin Tıbbi ve Aromatik Bitkilerine Bir Bakış.Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Sempozyumu Bildiri Özetleri Kitabı, 13-15 Eylül, 2012, Tokat, 182–190.
- Davis, P.H.1965-1985. Flora of Turkey and East Aegean Island. Edinburgy Universty Press., Edinburgh, pp. 1-9.
- Deveci, M., B. Özbucak, T. ve Demirkol, G. 2012. Ordu Üniversitesi Kampüs Alanı Florasının Tespiti. Akademik Ziraat Dergisi, 2012, 1(2): 107-116.
- Fransworthy, N.R. 1990. The Role of Entnopharmacology in Drug Development. In: Proceeding of CIBA Foundation Symposium on Bioactive Compound from Plants, vol.154. WileyandSons, pp. 2-21.
- Kadıoğlu, S. ve Kadıoğlu B. 2014. Halk İlacı Olarak Kullanılan Tıbbi ve Aromatik Bitkiler (Erzurum). II Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Sempozyumu, 23 Eylül, 2014, Yalova, 572-579.
- Kadıoğlu, Z., Çukadar, K., Kandemir, A., Aslay, M., Kalkan, N. N., Vurgun, H. ve Ertürk, N. 2014. Erzincan İlinde Baharat Olarak Tüketilen Yabani Bitki Türlerinin Tespiti ve Kullanım Şekilleri, II Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Sempozyumu 23 Eylül, 2014, Yalova, 616-622.
- Karagöz, A., Zencirci, N., Tan, A., Taşkın, T., Köksel, H., Sürek, M., Toker, C. ve Özbek, K. 2010. Bitki Genetik Kaynaklarının Korunması ve Kullanımı, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, 11-15 Ocak, 2010, Ankara, 155-177.
- Kendir, G. ve Güvenç, A. 2010. Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış. Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Dergisi, 2010, 30 (1):49–80.
- Ketenoglu, O., Obalı, O., Kurt, L., Güney, K., Tug, G.N., Geven, F., Bingöl, Ü. Ve Körüklü, T. 2011. Ekonomik Bitkiler, Palme Yayıncılık, Ankara.
- Kılınç, M. ve Karakaya, H. 1992. Çambaşı Yaylasının Subalpin ve Alpin Vejetasyonu Üzerine Fitososyolojik Bir Araştırma. Doğa, Turkish Journal of Botany, 1992, 16 (0): 195-206.
- Malyer, H. 1996. A New Record for the Flora of Turkey. Turkish Journal of Botany, 1996, 20 (0):473-475.
- Mindell, E. 2003. Mucize Bitkiler, Prestij yayınları, İstanbul.
- Özbucak, T. B., Kutbay, H. G. ve Özbucak, S. 2006. Ordu İli Boztepe Piknik Alanının Florası. Ekoloji, 2006, 15 (59):37-42.

- Özçelik, H. ve Balabanlı, C. 2005. Burdur İlinin Tıbbi ve Aromatik Bitkileri, I.Burdur Sempozyumu, 16–19 Kasım, 2005, Burdur, 1127-1137.
- Principe, P.P. 1991. Valiingthe Biodiversity of Medicinal Plants. In: Akerele, O., Heywood, V., Synge,H.(eds), Conservation of medicinal plants, Cambridge Univ. Press, Cambridge, pp. 79-124.
- Saraç, D., C. Özkan, Z. ve Akbulut, S. 2013. Ethnobotanic Features of Rize/Turkey Province. Biological Diversity and Conservation, 2013, 6 (3):57-66.
- Sari, A.O. ve Oğuz, B. 2000. Türkiye ve Dünyada Bazı Tıbbi, Kokulu ve Baharat Bitkilerinin Yeri ve Önemi, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Yayın No:98, İzmir, s. 241-248.
- Sezik, E., Yeşilada, E., Tabata, M., Honda, G., Takaishi, Y., Fujita, T., Tanaka, T. ve Takeda Y. 1997.Traditional Medicine in Turkey VIII. Folk Medicine in East Anatolia: Erzurum, Erzincan, Ağrı, Kars, Iğdır Provinces, Economic Botany, 1997, 51 (3):195-211.
- Tüfekçi, A. 2003. Mesudiye'de Biyoçeşitlilik ve Organik Tarım Alternatifi, Mesudiye Gelişme Yayını Vakfı, İstanbul.
- Türkan, Ş., Malyer, H., Özaydın, S. ve Tümen, G. 2006. Ordu İli ve Çevresinde Yetişen Bazı Bitkilerin Etnobotanik Özellikleri. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2006, 10 (2):162-166.